18.01.23р. 01гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Словосполучення з прийменником - по

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою: moshev2020@icloud.com

Теоретична частина

1. Перегляньте. Вживання прийменників "по" і "за"?
https://www.youtube.com/watch?v=1jASVPXjgcU

2. Робота з підручником

✔ Дослідити, з якими самостійними частинами мови можуть уживатися прийменники. З'ясувати, чому ця службова частина мови має саме таку назву.

✔ Указати на відмінки самостійних частин мови, які вживаються з прийменниками.

3. Опрацювання схеми

✔ Розглянути схему. Визначити, які ознаки властиві прийменнику.

✔ За допомогою схеми сформулювати визначення прийменника як службової частини мови. Зіставити свої висновки з теоретичним матеріалом підручника.

4. Смислові відношення:

- просторові (місце або напрям дії) — йти до школи, прибирати на подвір'ї;

- часові — після уроків, днів за п’ять;
- причинові — від радості, з журби;
- мети — підготувати для читання;
- допустові — незважаючи на погоду;
- означальні — зошит для малювання;
- об’єктні — спілкування з другом.

✔ Пояснити лексичне значення слова толока (толока — безкоштовна праця гуртом для швидкого виконання великої за обсягом роботи, на яку скликають сусідів, родичів, друзів).

✔ З’ясувати, чи можуть прийменники виражати певне значення самостійно, без повнозначних частин мови.

✔ Прийменники разом із відмінковими формами іменників, числівників, займенників можуть виражати різні відношення (**таблиця №1**)

ВІДНОШЕННЯ	ПРИЙМЕННИК	ПРИКЛАДИ
Місце або напрямок дії (просторові)	*до, від, у, біля, за, по, посеред, край, поміж, довкола, поза*	*йшов до лікарні, біля неї, від села до міста, край озера, за горою*
Час дії (часові)	*від, до, на, з, о, після, через, упродовж*	*упродовж двох годин, о сьомій, після уроку*
Мети	*за, на, для, задля, заради, в ім,я*	*заради матері, в ім’я Батьківщини, на роботу*
Причини	*з, від (од), завдяки, у зв,язку, з нагоди, через, зважаючи на*	*відсутній через хворобу, у зв,язку з переводом, з нагоди Дня учителя*
Допустові	*незважаючи на, всупереч*	*незважаючи на дощ, всупереч негараздам*
Умови	*за умови, у випадку, при, без*	*за умови виконання, у випадку програшу*
Об,єктні	*про, за, зі (із)*	*про неї, із її сестрою, за красивого юнака*
Означальні	*без, з, в(у)*	*чашка з щербиною, кіт без хвоста, тоне у воді*

Практичне завдання:

Усвідомлення теоретичного матеріалу у процесі практичної роботи

1) ***Навести власні приклади різних відношень, які виражають прийменники разом із відмінковими формами.***

2) З двома-трьома словосполученнями скласти речення.

3) Аналіз мовних явищ на основі тексту.

Прочитати мовчки текст. Дібрати до нього заголовок, який виражав би тему висловлювання. Виписати словосполучення з прийменниками, указуючи на смислові відношення, виражені за допомогою прийменників.

Привабливого вигляду набирають вулиці й площі наших міст і сіл, подвір'я та присадибні ділянки. Мешканці традиційно вийшли на велику весняну толоку, звільняючи від накопиченого за зиму сміття алеї і парки, сади, узбіччя доріг, розчищаючи канави, обрізуючи сухе гілля дерев, висаджуючи саджанці й кущі. Оновлюються малі архітектурні форми у міських скверах, на автобусних зупинках.

У ході Всеукраїнської акції «Благоустрій України» знаходять свій найкращий вияв притаманні нашому суспільству милосердя і взаємодопомога. Школярі, учні училищ і технікумів, студенти зараз бажані гості соціальних установ, інвалідів, одиноких: перед Великоднем прибирають у їхніх оселях, миють вікна, допомагають полагодити паркани тощо (З газети).

4) Дослідження-зіставлення

✔ Прочитати фразеологічні звороти. Пояснити їх значення (за потреби скористатися фразеологічним словником). Записати, утворюючи пари антонімічних фразеологізмів. Виділити в них прийменники.

Народитися під щасливою зіркою; пійматися у лабети; пливти за течією; привертати до себе; прийти на розум; під самісіньким носом; поза очима; без царя в голові.

Відвертати від себе; мати голову на плечах; народитися без сорочки; вилетіти з голови; за тридев'ять земель; пливти проти течії; у вічі; вирватися з лап.

✔ З'ясувати, на які відмінки вказують прийменники.

✔ Дослідити, у яких фразеологізмах прийменники виступають як антонімічні. Увести ці звороти до самостійно складених речень.

5) Розподільний диктант

✔ Розподілити подані прийменники спочатку на синонімічні, потім — на антонімічні, таким чином утворивши синонімічні й антонімічні ряди прийменників.

Біля, між, над, для, уві, коло, під, від, задля, через, з метою, перед, проміж, із, близько, до, у, край, за, в, з, поміж, крізь, зі, серед, повз.

✔ Скласти з прийменниками одного синонімічного й антонімічного рядів словосполучення. Пояснити службову роль прийменників у них.

6) Робота за таблицею

1) Розглянути **таблицю №2** "Прийменники й відмінки" і з'ясувати правопис прийменників з іменниками, числівниками, займенниками.

2) Виписати приклади вживання прийменників із відмінками з таблиці, або скласти самостійно і ввести їх у речення

3) Зробити висновок про вживання прийменників із відмінками:

(таблиця №2)

ВІДМІНКИ	ПРИЙМЕННИКИ	ПРИКЛАДИ
Родовий	*Без, біля, від, для, до, з-за, з-під, проти, за, між, в (у), з коло*	*Без даху, біля дверей, від сестри, до батьків, з-під землі*
Давальний	*Завдяки, всупереч, вслід, навперейми, навздогін, наперекір, назустріч*	*Завдяки їй, вслід йому, наперекір погоді, назустріч сонцю*
Знахідний	*Над, під, перед, поза, за, на, між, об, по*	*Під ранок, перед себе, об стіл, з відро*
Орудний	*Над, під, перед, поза, з, за, між*	*Під кущем, перед хатою, з учнями*
Місцевий	*На, по, в (у)*	*По дорозі, у мисці, в озері, на волі*

Висновок. *Прийменник може вживатися з формою одного, двох та трьох відмінків. Прийменники не вживаються з Н.в. і К.в. Лише з прийменниками вживається М.в.*

Дати відповіді на запитання:

1. Які частини мови належать до службових?
2. Яка частина мови називається прийменником? У чому полягає його службова функція?
3. З якими самостійними частинами мови вживаються прийменники?
4. Які смислові відношення виражаються за допомогою прийменників? Навести власні приклади.

Домашнє завдання

1. Вивчити теоретичний матеріал підручника (с. 69-71).

2. Скласти й записати діалог із 8–10 реплік на тему «Видатні українські імена», додержуючись правил пунктуації. Виділити в тексті прийменники, визначити, з якими відмінками вони вживаються.

3. Скласти невеликий твір-роздум у публіцистичному стилі на тему «Як бути корисним суспільству?»

